

adviesrapport

Resultaten aanvullend onderzoek Zuider Es- weg, Zuidwolde

Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en beleid

Opdrachtgever

Gemeente De Wolden

Status

Definitief

Zuiderzeelaan 53
8017 JV Zwolle

T (038) 423 64 64
E info@ecogroen.nl
I www.ecogroen.nl

Colofon

Titel

Resultaten aanvullend onderzoek Zuider Esweg, Zuidwolde

Subtitel

Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en beleid

Projectcode	Datum	Status
21-027	14 oktober 2021	Definitief

Auteur(s)

M. Boerhof

Modellering & GIS

M. Boerhof

Tweede lezer

R. Olthof

Opdrachtgever

Gemeente De Wolden

©Ecogroen bv

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, mits onder vermelding van bron en status.

M. Boerhof (2021). Resultaten aanvullend onderzoek Zuider Esweg, Zuidwolde. Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en beleid. Rapport 21-027. Ecogroen bv Zwolle.

Inhoud

Samenvatting	4
1. Inleiding	5
1.1 Aanleiding en doelstelling	5
1.2 Huidige situatie en voorgenomen plannen	5
1.3 Leeswijzer	6
2. Onderzoeksmethode	7
2.1 Onderzoeksmethode soortbescherming	7
3. Resultaten	9
3.1 Vleermuizen	9
3.2 Vogels	10
3.3 Steenmarter	11
Geraadpleegde bronnen	13
Bijlagen	
Bijlage 1 - Resultaten soortenonderzoek	

Samenvatting

Aanleiding en doelstelling

ICS Adviseurs begeleidt namens gemeente De Wolden de sloop van de bestaande bebouwing aan de Zuider Esweg in Zuidwolde en de realisatie van een multifunctioneel centrum. Uit een quickscanonderzoek is gebleken dat in de te slopen gebouwen mogelijk nestplaatsen en verblijfplaatsen van vleermuizen, huismus, gierzwaluw en steenmarter aanwezig zijn. ICS Adviseurs heeft Ecogroen gevraagd aanvullend soortenonderzoek uit te voeren.

Soortbescherming

- Binnen het projectgebied zijn geen verblijfplaatsen, onmisbare foerageergebieden of vliegroutes van vleermuizen vastgesteld.
- Tijdens het huismusonderzoek zijn binnen het projectgebied vier huismusnesten vastgesteld in de Boerhoorn. Overige jaarrond beschermde nesten van vogels zijn niet gevonden.
- Binnen het projectgebied zijn sporen van steenmarter gevonden in de Boerhoorn en de gymzaal. In de Boerhoorn worden twee verblijfplaatsen en in de gymzaal één verblijfplaats van steenmarter verwacht.

Advies en conclusies

- Een ontheffing Wet natuurbescherming is aan de orde voor de (sloop)werkzaamheden aan de gymzaal (steenmarter) en Boerhoorn (huismus en steenmarter). Voor de (sloop)werkzaamheden aan de sporthal is geen ontheffing Wet natuurbescherming nodig. Hiervoor dient een activiteitenplan opgesteld te worden waarin duidelijk wordt welke functie het projectgebied heeft voor huismus en steenmarter, welke effecten optreden en op welke wijze effecten voorkomen worden. De looptijd van een ontheffingsaanvraag Wet natuurbescherming is maximaal 20 weken.
- Bij de planning van de sloop/ nieuwbouw dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen van huismus en de voortplantingsperiode van steenmarter om verstoring in de meest kwetsbare periode te voorkomen. Normaliter, maar weersafhankelijk, is de meest geschikte periode voor het uitvoeren van (sloop)werkzaamheden 1 september – 1 maart voor huismus en 1 augustus – 1 maart voor steenmarter.
- Ter vervanging van de te verwijderen nest- en verblijfplaatsen dienen alternatieven te worden gerealiseerd.

1. Inleiding

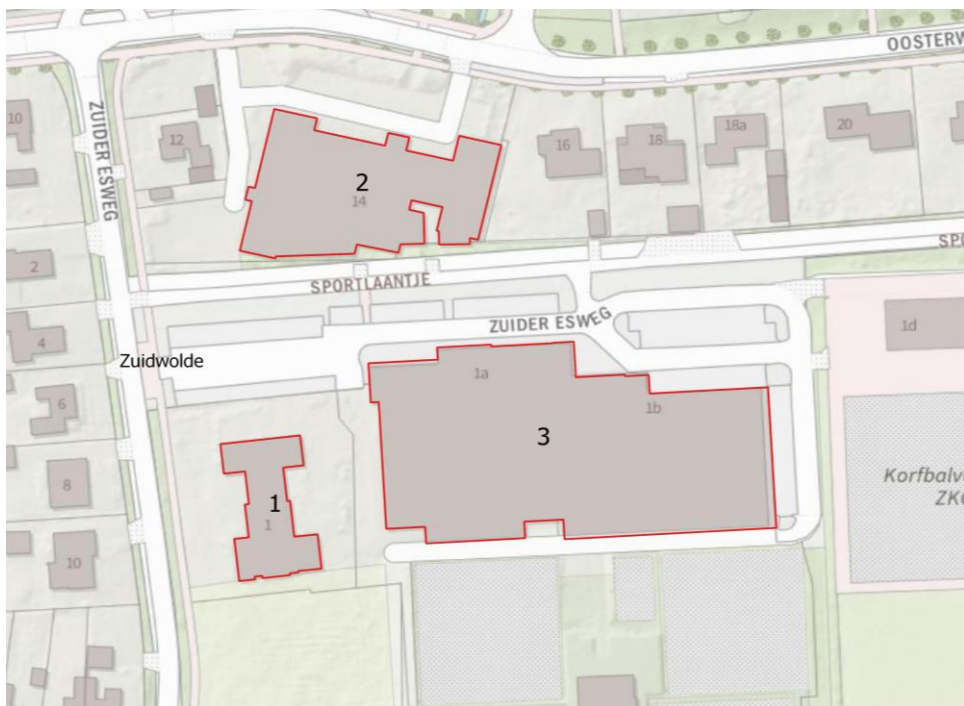
1.1 Aanleiding en doelstelling

ICS Adviseurs begeleidt namens gemeente De Wolden de sloop van de bestaande bebouwing aan de Zuider Esweg in Zuidwolde en de realisatie van een multifunctioneel centrum. Uit een quickscanonderzoek (Voogt, E.C., 2020) is gebleken dat in de te slopen gebouwen mogelijk nestplaatsen en verblijfplaatsen van vleermuizen, huismus, gierzwaluw en steenmarter aanwezig zijn. ICS Adviseurs heeft Ecogroen gevraagd aanvullend soortenonderzoek uit te voeren. Het aanvullend soortenonderzoek is bedoeld om inzicht te krijgen in mogelijke effecten van de sloopwerkzaamheden op aanwezige volgens de Wet natuurbescherming beschermde soorten. In voorliggend rapport worden de resultaten van het aanvullende onderzoek beschreven.

1.2 Huidige situatie en voorgenomen plannen

Het projectgebied ligt binnen de bebouwde kom aan de Zuider Esweg en de Oosterweg in Zuidwolde (figuur 1.1). Het gaat om bebouwing op de adressen Zuider Esweg 1 en 1a en op de Oosterweg 14. De huidige bebouwing is in gebruik als gymzaal (1), multifunctioneel ontmoetingscentrum de Boerhoorn (2) en sporthal (3). Buiten de bebouwing wordt het projectgebied in de huidige situatie gekenmerkt door een verharding bestaande uit parkeerplaatsen, omringt door bosschages en heggen. De bestaande bebouwing wordt, op de stalen constructie van de sporthal na, gesloopt om plaats te maken voor een nieuw multifunctioneel centrum, welke op de plek van de gymzaal en de sporthal gerealiseerd gaat worden. De locatie van de Boerhoorn zal uiteindelijk als parkeerterrein ingericht worden.

Het projectgebied grenst aan de noord- en westkant aan de Oosterweg en de Zuider Esweg. Tussen de Boerhoorn en de sportzalen ligt het Sportlaantje. Aangrenzend aan de zuid- en oostkant van het projectgebied liggen sportvelden.

Figuur 1.1 Ligging van het projectgebied met de verschillende onderzochte gebouwen (1. Gymzaal, 2. Boerhoorn, 3. Sporthal)) in Zuidwolde.

De sloop van de gebouwen vindt gefaseerd plaats waarbij de sporthal in de winterperiode 2021/2022 gesloopt wordt. Vervolgens wordt de gymzaal gesloopt. Het ontmoetingscentrum de Boerhoorn wordt gesloopt op moment dat de nieuwbouw gereed is. Dit is naar verwachting in het voorjaar van 2023.

1.3 Leeswijzer

De gebruikte methodiek van het aanvullende onderzoek is per soortgroep beschreven in hoofdstuk 2. In hoofdstuk 3 zijn de resultaten van het aanvullende onderzoek beschreven en is bepaald welke effecten op kunnen treden op beschermde soorten. Daarnaast is beschreven of en zo ja, welke vervolgstappen nodig zijn om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen. In hoofdstuk 4 zijn de geraadpleegde bronnen vermeld.

2. Onderzoeksmethode

2.1 Onderzoeksmethode soortbescherming

Quickscan veldbezoek

Het door EcoReest BV uitgevoerde quickscanonderzoek vormt de basis voor het aanvullende soortenonderzoek. Tijdens de quickscan is door EcoReest BV het projectgebied als ook de directe omgeving geïnspecteerd. Gedurende het veldbezoek is aandacht besteed aan beschermde soorten binnen de Wet natuurbescherming en aan de situering ten opzichte van omliggende beschermde gebieden. Uit dit veldbezoek is gebleken dat er potentiële verblijfplaatsen, nestplaatsen en leefgebieden aanwezig zijn van vleermuizen, huismus, gierzwaluw en steenmarter. Aanvullend soortgericht onderzoek is noodzakelijk om de functie van het projectgebied voor deze beschermde soorten te bepalen. In totaal zijn acht veldbezoeken (zie tabel 2.1) uitgevoerd om de functie van het projectgebied voor de te verwachten soorten in kaart te brengen. In de onderstaande tekst is de gevolgde werkwijze beschreven.

Tabel 2.1 Overzicht van de uitgevoerde veldbezoeken.

Soortgroep (focus)	Datum	Begin-eindtijd	Weersomstandigheden
Quickscan	09-12-2020	-	3°C, mist, weinig wind
Dagbezoek huismus	12-04-2021	08:00-10:00	1°C, helder, droog, weinig wind
Dagbezoek huismus	02-05-2021	07:45-12:00	6°C, helder, droog, matige wind
Avondbezoek vleermuizen + gierzwaluw	04-06-2021	21:00-00:00	23°C, bewolkt, droog, weinig wind
Avondbezoek gierzwaluw	21-06-2021	21:00-22:00	13°C, licht bewolkt, droog, weinig wind
Ochtendbezoek vleermuizen	02-07-2021	03:15-05:15	15°C, bewolkt, droog, weinig wind
Avondbezoek vleermuizen + gierzwaluw	05-07-2021	21:00-00:00	18°C, half bewolkt, droog, weinig wind
Nachtbezoek vleermuizen	25-08-2021	01:45-02:45	15°C, helder, droog, weinig wind
Ochtendbezoek vleermuizen + inspectie gebouwen	16-09-2021	05:00-07:00	14°C, bewolkt, droog, weinig wind

Aanvullend soortenonderzoek

Vleermuizen

Uit het quickscan veldbezoek is gebleken dat de te slopen gebouwen mogelijk geschikt zijn als verblijfplaats van soorten als gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger. Om aanwezigheid van verblijfplaatsen in de betreffende bebouwing aan te tonen is vleermuisonderzoek uitgevoerd conform het landelijke vleermuisprotocol (Vleermuisvakberaad, 2021). Hierin is beschreven waar een vleermuisonderzoek (minimaal) aan moet voldoen om het gebruik van een (vaste) verblijfplaats door vleermuizen vast te kunnen stellen.

Specifiek gaat het om drie nachtelijke bezoeken in de periode juni-half juli gericht op kraamkolonies en zomerverblijfplaatsen en twee nachtelijke bezoeken in de periode half augustus tot eind september gericht op baltslocaties en paarverblijfplaatsen van groepjes vleermuizen. Bij de onderzoeken is gebruikgemaakt van batdetectors met de mogelijkheid om opnamen te maken, zoals de Pettersson D240x, de M500 en de Echometer Touch 2. Deze onderzoeken hebben plaatsgevonden onder gunstige weersomstandigheden (droog, geen harde wind, minimaal 12 °C, zie tabel 2.1). Naast verblijfplaatsen zijn tevens eventuele vliegroutes en (belangrijke) foerageergebieden vastgesteld tijdens deze bezoeken, waarbij het hele projectgebied is onderzocht. Al deze bezoeken zijn in de ochtend- of avondschemering uitgevoerd.

Gierzwaluw

Tijdens de quickscan is vastgesteld dat de te slopen gebouwen mogelijk een functie hebben als nestplaats van gierzwaluw. Het gierzwaluwonderzoek is vormgegeven conform het kennisdocument Gierzwaluw (BIJ12, 2017b). Het kennisdocument schrijft voor dat aan- of afwezigheid van broedende gierzwaluwen kan worden aangetoond door minimaal drie inventarisatieronden uit te voeren in de periode van 15 mei tot en met 15 juli, waarvan minimaal één inventarisatie tussen 20 juni en 7 juli. De bezoeken zijn gebracht tijdens de avondschemering, wanneer foeragerende gierzwaluwen terugkeren naar het nest. Tijdens de bezoeken zijn nestplaatsen van gierzwaluw geïnventariseerd aan de hand van in- en uitvliegende vogels, gierzwaluwen die vanuit hun nestplaats roepen en overig nestindicerend gedrag. Tijdens het onderzoek is tevens gebruik gemaakt van het afspelen van 'giergeluiden' van gierzwaluwen. Oudervogels en hun jongen die in de bebouwing aanwezig zijn, reageren hierop en geven daarmee hun broedplaatsen prijs.

Huismus

Tijdens de quickscan is vastgesteld dat de te slopen gebouwen mogelijk een functie hebben als nestplaats van huismus. Volgens het kennisdocument Huismus (BIJ12, 2017a) dienen twee dagbezoeken in de optimale periode van 1 april tot en met 15 mei, met minimaal 10 dagen tussen de bezoeken, plaats te vinden om vast te stellen of huismus aanwezig is. Deze bezoeken zijn uitgevoerd op 12 april en 2 mei 2021 in de ochtenduren onder gunstige weersomstandigheden (zie tabel 2.1). De piek van huismusactiviteit ligt in de eerste uren na zonsopkomst en de uren voor zonsondergang, maar ook op andere momenten bij daglicht kan aanwezigheid worden aangetoond. Hierbij is gekeken naar nestindicerend gedrag van huismus, zoals baltsgedrag, nestbouw en mussen die in of uit het dak vliegen.

Steenmarter

Voor steenmarter bestaat geen onderzoeksprotocol. Om de aanwezigheid van verblijfplaatsen van steenmarter vast te stellen zijn vijf (nachtelijke) bezoeken uitgevoerd in de periode mei tot en met september. Steenmarters zijn nacht actieve dieren en 's nachts, wanneer ze op zoek gaan naar voedsel, gemakkelijk waar te nemen. Tijdens de nachtelijke bezoeken is gelet op foeragerende steenmarters die een indicatie zijn voor de aanwezigheid van verblijfplaatsen. Deze nachtelijke bezoeken zijn tegelijk met het aanvullende vleermuisonderzoek uitgevoerd. Daarnaast zijn de gebouwen van binnen geïnspecteerd waarbij gezocht is naar sporen van steenmarter zoals prooiresten en uitwerpselen.

Toetsing

Op basis van het de veldonderzoeken is beoordeeld welke beschermde soorten aanwezig zijn. Vervolgens is op basis van het voorgenomen plan bepaald welke effecten kunnen optreden op beschermde soorten en of vervolgstappen (zoals een ontheffingsaanvraag) vereist zijn.

3. Resultaten

3.1 Vleermuizen

Het leefgebied van vleermuizen bestaat uit verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden (zie ook kader 3.1). Hieronder worden deze onderdelen nader beoordeeld.

Kader 3.1 Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen kunnen zich bevinden in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders et cetera en kunnen aanwezig zijn in de vorm van kraamverblijven / zomerverblijven, baltslocaties / paarverblijven en winterverblijven. Verstoring, beschadiging, vernietiging of het verwijderen van deze verblijfplaatsen is verboden.

Vliegroutes

Voor oriëntatie tijdens de trek van en naar hun verblijfplaatsen en foerageergebieden gebruiken vleermuizen veelal jarenlang dezelfde structuren. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en bomenrijen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Foerageergebieden

Locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen, bomenrijen of boven water zijn van belang als foerageergebied voor vleermuizen. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Wet natuurbescherming echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

Tijdens het vleermuisonderzoek zijn binnen het projectgebied geen verblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld. Wel is buiten de invloedsfeer van de werkzaamheden een paarverblijfplaats van gewone dwergvleermuis vastgesteld in de woning Sportlaantje 16 (bijlage 1). Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Wet natuurbescherming is niet aan de orde voor verblijfplaatsen van vleermuizen.

Vliegroutes en foerageergebieden

Tijdens het vleermuisonderzoek zijn verschillende foeragerende vleermuissoorten waargenomen zoals gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Tijdens het vleermuisonderzoek zijn echter geen belangrijke vliegroutes of foerageergebieden binnen het projectgebied vastgesteld. Zodoende zijn vervolgstappen in het kader van de Wet natuurbescherming voor vliegroutes en foerageergebied van vleermuizen niet aan de orde.

3.2 Vogels

Huismus

Tijdens het huismusonderzoek zijn binnen het projectgebied vier huismusnesten vastgesteld in ontmoetingscentrum de Boerhoorn (bijlage 1). Drie van de vier nestplaatsen zijn vastgesteld in het schuine dak boven de hoofdingang van het gebouw (figuur 3.1). Deze nestplaatsen zijn bereikbaar via de overstekende nokpan en kapotte en schuin liggende dakpannen. De vierde nestplaats is vastgesteld ter hoogte van de derde rij dakpannen aan de zuidkant van de Boerhoorn. Deze nestplaats is toegankelijk door los liggende dakpannen. In de overige gebouwen zijn geen nestplaatsen van huismus vastgesteld. Bij toekomstige sloopwerkzaamheden gaan zodoende vier nestplaatsen van huismus verloren. Vervolgstappen in het kader van de Wet natuurbescherming voor huismus zijn niet aan de orde voor de gymzaal en de sporthal, maar wel voor de Boerhoorn.

Figuur 3.1 Vooraanzicht Boerhoorn met drie nestplaatsen van huismus (rode cirkels). Bron foto: EcoReest BV.

Voor het slopen van ontmoetingscentrum de Boerhoorn zijn de volgende maatregelen noodzakelijk:

- Voor het mogen slopen van de Boerhoorn is het aanvragen van ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk bij bevoegd gezag (provincie Drenthe). Hiervoor dient een activiteitenplan opgesteld te worden waarin duidelijk wordt welke functie het projectgebied heeft voor huismus, welke effecten optreden en op welke wijze effecten voorkomen worden. De looptijd van een ontheffingsaanvraag Wet natuurbescherming is maximaal 20 weken.
- Bij de planning van de sloop/ nieuwbouw dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen van huismus om verstoring in de meest kwetsbare periode te voorkomen. Normaliter is de meest geschikte periode voor het uitvoeren van (sloop)werkzaamheden 1 september – 1 maart (weersafhankelijk).
- Ter vervanging van de te verwijderen nestplaatsen dienen vervangende nestplaatsen te worden gerealiseerd. Huismusnestkasten kunnen vroegtijdig worden ingemetseld in de nieuwbouw. Op moment dat de nieuwbouw met de ingebracht nestkasten minimaal drie maanden gelijktijdig aanwezig is met de oorspronkelijke nestlocaties, kan de Boerhoorn worden gesloopt.
- Bovenstaande maatregelen dienen te worden uitgevoerd in overleg met een vogeldeskundige.

Gierzwaluw

Tijdens het aanvullend gierzwaluwonderzoek zijn binnen het projectgebied geen gierzwaluwnesten vastgesteld. Bij toekomstige werkzaamheden gaan zodoende geen nestplaatsen van gierzwaluw verloren. Vervolgstappen in het kader van de Wet natuurbescherming voor gierzwaluw zijn daarom voor het gehele projectgebied niet aan de orde.

3.3 Steenmarter

Tijdens de gebouweninspectie op 16 september 2021 zijn meerdere sporen van steenmarter gevonden in de Boerhoorn en de gymzaal (bijlage 1). Op de westelijke zolder in de Boerhoorn zijn zowel enkele uitwerpselen als pootafdrukken van steenmarter gevonden. Verspreid op de oostelijke zolder in de Boerhoorn zijn op meerdere plekken zowel oude als recente uitwerpselen gevonden, waaronder een grote hoeveelheid uitwerpselen op een vensterbank (figuur 3.2). In de gymzaal zijn enkele oude steenmarteruitwerpselen gevonden op de plafondplaten. Tijdens de nachtelijke bezoeken zijn geen waarnemingen van steenmarter gedaan.

Figuur 3.2 Steenmarter uitwerpselen op de oostelijke zolder van de Boerhoorn.

De bekende gemiddelde grootte van een territorium van een steenmartervrouwtje is 34 hectare (Van Maanen & Hoksberg, 2008). Mannetjes hebben een groter territorium (gemiddeld 78 hectare) en dat territorium overlapt met de territoria van meerdere vrouwtjes (gemiddeld 2-3). Verwacht wordt dat het projectgebied valt binnen het territorium van één vrouwtje (met jongen) en het gedeeltelijke territorium van één mannetje. Binnen het territorium maakt de steenmarter gebruik van een netwerk van verblijfplaatsen. Gezien de grootte van het territorium bevinden de meeste verblijfplaatsen van deze steenmarter(s) zich buiten het projectgebied. Door de aanwezigheid van sporen worden binnen het projectgebied in totaal drie verblijfplaatsen verwacht, twee verblijfplaatsen op de zolder van de Boerhoorn en één in het plafond van de gymzaal.

Vervolgstappen in het kader van de Wet natuurbescherming voor steenmarter zijn niet aan de orde voor de sporthal, maar wel voor de Boerhoorn en de gymzaal.

Voor het slopen van ontmoetingscentrum de Boerhoorn zijn de volgende maatregelen noodzakelijk:

- Voor het mogen slopen van de Boerhoorn is het aanvragen van ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk bij bevoegd gezag (provincie Drenthe). Hiervoor dient een activiteitenplan opgesteld te worden waarin duidelijk wordt welke functie het projectgebied heeft voor steenmarter, welke effecten optreden en op welke wijze effecten voorkomen worden. De looptijd van een ontheffingsaanvraag Wet natuurbescherming is maximaal 20 weken.
- Bij de planning van de sloop/ nieuwbouw dient rekening gehouden te worden met de kwetsbare voortplantingsperiode van steenmarter om verstoring in de meest kwetsbare periode te voorkomen. Normaliter is de meest geschikte periode voor het uitvoeren van (sloop)werkzaamheden 1 augustus - 1 maart (weersafhankelijk).
- Ter vervanging van de te verwijderen verblijfplaatsen dienen alternatieve verblijfplaatsen te worden gerealiseerd. Dit kan in de vorm van kunstmatige marterhoppen. Een dergelijke verblijfplaats wordt opgebouwd uit een bodem (eventueel een verhoging van stoeptegels) met een isolerende laag riet of hooi. Hierop wordt een nestkast of een ruimte van betonnen u-elementen of stoeptegels geplaatst met een binnenruimte van circa 20x20 centimeter en een ingang met een doorsnede van circa 8 centimeter. Alternatief is om een marterhoop op te bouwen uit gestapelde stammen en dikke takken van minimaal een meter hoog. De hoop wordt voorzien van een isolerende laag riet of hooi en afgedekt met grond en takken.
- Bovenstaande maatregelen dienen te worden uitgevoerd in overleg met een steenmarterdeskundige.

Geraadpleegde bronnen

Literatuur

BIJ12 (2017a). Kennisdocument Huismus *Passer domesticus*. Versie 1.0, juli 2017.

BIJ12 (2017b). Kennisdocument Gierzwaluw *Apus Apus*. Versie 1.0, juli 2017.

Maanen, E. van & M. Hoksberg (2008). Samenleven met een vreemde snuiter in Deventer. Beheerplan voor het omgaan met steenmarterproblematiek. Rapport 07-110. EcoGroen Advies, Zwolle.

Vleermuisvakberaad (2021). Vleermuisprotocol 2021. Het protocol voor vleermuisinventarisaties, 1 januari 2021.

Voogt, E.C. (2020). Quickscan Wet natuurbescherming Zuideresweg 1 te Zuidwolde Drenthe. Rapport 201934. EcoReest B.V.

Internet

NDFF uitvoerportaal (<https://ndff-ecogrid.nl>). Laatst geraadpleegd oktober 2021.

Zoogdiervereniging (<https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/steenmarter>) Geraadpleegd september 2021.

Bijlagen

Bijlage 1

Resultaten soortenonderzoek

- Legenda**
- Plangebied
 - gewone dwergvleermuis (paarplaats)
 - huismus (nestplaats)
 - steenmarter (sporen)

Datum 28-09-2021	Schaal 1:1.200	Opdrachtgever HSC
Versie definitief	Kaartondergrond BGT/PDOK	Getekend door M. Boerhof
Kaartnummer */*	Formaat A3, liggend	Projectnummer 21027

